

Lösningsskisser till tentamen i TATA69 Flervariabelanalys 2013-08-22

1. Sätt $F(x, y, z) = x^2 + y + z^3$; då är den givna ytan nivåytan $F(x, y, z) = 12$. Tangentplanet till denna yta i en punkt (a, b, c) på ytan är parallellt med planet $6x - y - 3z = 0$ precis då $\nabla F(a, b, c) \parallel (6, -1, -3)$ och $F(a, b, c) = 12$, d.v.s. precis då

$$(2a, 1, 3c^2) \parallel (6, -1, -3) \quad \text{och} \quad a^2 + b + c^3 = 12.$$

Det första villkoret ger $2a = -6$ och $3c^2 = 3$, d.v.s. $a = -3$ och $c = \pm 1$, som insatt i det andra ger $b = 3 \mp 1$, och därmed tangeringspunkterna $(-3, 2, 1)$ och $(-3, 4, -1)$, med tangentplanen $6x - y - 3z = -23$ respektive $6x - y - 3z = -19$.

Svar: Planen är $6x - y - 3z = -23$ och $6x - y - 3z = -19$.

2. (a) Kedjeregeln ger först $f'_x = f'_u u'_x + f'_v v'_x = y^2 f'_u$ och sedan

$$\begin{aligned} f''_{xy} &= (f'_x)'_y = (y^2 f'_u)'_y = 2y f'_u + y^2 (f'_u)'_y = 2y f'_u + y^2 (f''_{uu} u'_y + f''_{uv} v'_y) \\ &= 2y f'_u + y^2 (2xy f''_{uu} + f''_{uv}) = 2y f'_u + 2xy^3 f''_{uu} + y^2 f''_{uv} \\ &= 2v f'_u + 2uv f''_{uu} + v^2 f''_{uv}. \end{aligned}$$

(b) De partiella andraderivatorna skall existera och vara kontinuerliga.

3. Integrationsområdet $0 \leq x \leq 1, 2x \leq y \leq 2$ kan skrivas $0 \leq y \leq 2, 0 \leq x \leq y/2$, så

$$\begin{aligned} \int_0^1 \left(\int_{2x}^2 \frac{dy}{1+y^4} \right) x^2 dx &= \int_0^2 \left(\int_0^{y/2} x^2 dx \right) \frac{dy}{1+y^4} \\ &= \frac{1}{24} \int_0^2 \frac{y^3 dy}{1+y^4} = \frac{1}{24} \left[\frac{\ln(1+y^4)}{4} \right]_0^2 = \frac{\ln 17}{96}. \end{aligned}$$

4. Stationära punkter för f fås ur ekvationssystemet $f'_x = x + y - z = 0$, $f'_y = x + 2y^2 = 0$, $f'_z = 2z - x = 0$. Den tredje ekvationen ger genast $x = 2z$, och den första ger sedan $y = -z$ varpå den andra ger $2z + 2z^2 = 0$, alltså $z = 0$ eller $z = -1$. Vi får således två stationära punkter: $(0, 0, 0)$ och $(-2, 1, -1)$.

Andraderivatorna blir $f''_{xx} = 1$, $f''_{xy} = 1$, $f''_{xz} = -1$, $f''_{yy} = 4y$, $f''_{yz} = 0$, $f''_{zz} = 2$.

I punkten $(0, 0, 0)$ är $f''_{yy} = 0$, så vi får den kvadratiske formen

$$\begin{aligned} Q(h, k, l) &= (h \quad k \quad l) \begin{pmatrix} f''_{xx} & f''_{xy} & f''_{xz} \\ f''_{xy} & f''_{yy} & f''_{yz} \\ f''_{xz} & f''_{yz} & f''_{zz} \end{pmatrix} = (h \quad k \quad l) \begin{pmatrix} 1 & 1 & -1 \\ 1 & 0 & 0 \\ -1 & 0 & 2 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} h \\ k \\ l \end{pmatrix} \\ &= h^2 + 2hk - 2hl + 2l^2 = (h + k - l)^2 + (l + k)^2 - 2k^2, \end{aligned}$$

som är indefinit: exempelvis är $Q(1, 0, 0) = 1 > 0$ medan $Q(2, -1, 1) = -2 < 0$.

I punkten $(-2, 1, -1)$ blir i stället $f''_{yy} = 4$ och $Q(h, k, l) = h^2 + 2hk - 2hl + 4k^2 + 2l^2 = (h + k - l)^2 + (l + k)^2 + 2k^2$, som är positivt definit: $Q(h, k, l) \geq 0$ för alla (h, k, l) , och $Q(h, k, l) = 0$ endast om $h + k - l = 0$, $l + k = 0$ och $k = 0$, d.v.s. endast om $(h, k, l) = (0, 0, 0)$. Alltså är punkten $(x, y, z) = (-2, 1, -1)$ en lokal minimipunkt för f .

Svar: $(-2, 1, -1)$ är en lokal minimipunkt. Lokala maximipunkter saknas.

5. För fixt $y \geq 0$ får vi tvärsnittet D_y , som kan skrivas $y^2 \leq x + z \leq 2 - y$, $x \geq 0$, $z \geq 0$, och som är icke-tomt precis då $0 \leq y \leq 1$. För dessa y är D_y en halv kvadrat med sidlängd $2 - y$ men med en halv kvadrat med sidlängd y^2 borttagen, så kroppens volym V blir

$$V = \int_0^1 \text{area}(D_y) dy = \int_0^1 \frac{(2-y)^2 - (y^2)^2}{2} dy = \left[-\frac{(2-y)^3}{6} - \frac{y^5}{10} \right]_0^1 = \frac{16}{15}.$$

6. Integralen är generaliserad och integranden $f(x, y) = (x - y)/(x + y)^3$ växlar tecken på D . Enligt definitionen på generaliserad dubbelintegral är därför $\iint_D f(x, y) dx dy$ konvergent om och endast om $\iint_D |f(x, y)| dx dy$ är konvergent. Eftersom $|f(x, y)| \geq 0$ får vi använda upprepad integration på $\iint_D |f(x, y)| dx dy$, och vi får, tack vare symmetri i integrand och område,

$$\begin{aligned} \iint_D |f(x, y)| dx dy &= \int_0^\infty \left(\int_0^\infty \frac{|x - y| dy}{(x + y)^3} \right) dx = 2 \int_0^\infty \left(\int_0^x \frac{(x - y) dy}{(x + y)^3} \right) dx \\ &= 2 \int_0^\infty \left[\frac{y}{(x + y)^2} \right]_{y=0}^{y=x} dx = \int_0^\infty \frac{dx}{2x}, \end{aligned}$$

som är divergent ($= +\infty$); alltså är $\iint_D f(x, y) dx dy$ divergent.

Svar: Integralen är divergent.